

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. Έρωτ. ΠΕΛ II. 12/1970

A!
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κοινότητα). Λοσκανικός
 (παλαιότερον ὄνομα: Λοσκανικός), Ἐπαρχίας Λακεδαιμόνας
 Νομοῦ Λακωνίας.....
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Εὐάχ-
χελος Μουστάκης ἐπάγγελμα Διμαθιδάσκαλος
 Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Λοσκανικός-Σπάρτης
 Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... Δύο.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἰωάννης Γεώργ. Φιφλῆς,
ἑπαγγέλματος κερκῆς
 ἡλικία... ἦν γραμματικαὶ γνώσεις. Δ' Δημοτικῶν.....

..... τόπος καταγωγῆς Λοσκανικός Σπάρτης
 β) Παναγιώτης Χρ. Μουστακός, ἑπαγγέλματος
κερκῆς, ἡλικία, ἦν, Δ' Γυμνασίου,
ἐκ Λοσκανικοῦ Λακωνίας

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
 βοσκήν ποιμνίων ; .....

Ἐπὶ τῶν αὐτῶν χωριστὰ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
 ματα ; Ἐνηλλάσσοντο, ἀκανόνιστως, ...

2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
 δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
 π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ εἰς τὰς μονὰς.....

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
 γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
 του ; .....

Ὀχι δὲν τὴν διατηρεῖ, ...

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ; .....

Εἰς ἀμφοτέρας.

2) Οί τεχνίται (δηλ. οί βιοτέχνηαι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καί εις τήν γεωργίαν ; .....

Ἀσκαλοῦνται.

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εις αὐτά ; καί ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μέ ὀλόκληρον τήν οἰκογένειάν των ; .....

Εἰργάζοντο οἱ σέμπροι καί ἐλάμβαναν

τὰ $\frac{1}{2}$ τῶν εἰσοδημάτων (με δόλοκληρον τῶν οἰκογενειῶν τῶν)

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὔτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημακατόροι κλπ.). Σέμπροι. Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ; ...

Ἡ κατωτάτη τάξις.

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρήμα); Εἰς εἶδος.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγήτον ἢ δι' ἄλλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὔτοι : ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καί γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εις εἶδος ; .....

Ἐχρησιμοποιοῦντο «ντόπιον» ἐργάται διὰ τὸν

«θέρος» κυρίως γυναῖκες αἰσίνες ἐλάμβαναν πέντε δράκδες σιτᾶρι ἡμερομίσθως.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐάν, ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; Ναί «ντόπιοι» ἢ ἀπὸ

ξενονικὰ χωρία (Αἰόριανη - Λακεδαιμόνος)

6) α) Οἱ νέοι καί αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; Ἐπαθραῖαν οἱ μὲν θεοὶ εἰς Μεσσηνίαν

καί εἰργάζοντο εἰς τὰς εὐαφίδαινας πελοῦ (ἐκάφιμα) οἱ δὲ νέοι ὁμοίως εἰς τὴν Μεσσηνίαν καί εἰργάζοντο

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ..... ἢ ὡς τεχνίται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; .....

Ἐπαθραῖως ὡς ἐργάται

δ'. 1) Πώς έλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζώϊκην κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικήν (μέ καῦσιν: α) τῆς καλαμιάς μετά τόν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μέ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὄργωματος; ...

- α) Μέ ζώϊκην κόπραν αἰγοπροβάτων.
- β) Μέ καῦσιν τῆς καλαμιάς μετά τόν θερισμόν.

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρήσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τόν τόπον σας; ... **Τὸ 1919 ἀραιότατα.**

ε'. Ἀπό πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τόν τόπον σας; ... **Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1946 καί μόνον τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.**

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιοῦται (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατασκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ; **Ἐνός μόνον τύπου δι' ὅλα τὰ κτήματα ὁπλαδῆ τὸ δίφτερο εἰδηροῦν ἄροτρον, τὸ ὁποῖον κατασκεύαζε καὶ κατασκεύαζει καὶ σήμερον ὁ «χύφτος» ὁπλαδῆ ὁ εἰδηροφυρξός.**

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον μέ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

- 1. Χερσὺλι 4. Ὑνι 7. Σταβαρι 10. Κλειδί
- 2. Διχαίδιο ὑποσπρίγματα
- 3. Ἀλετροπιά 6. Σπάθη 9

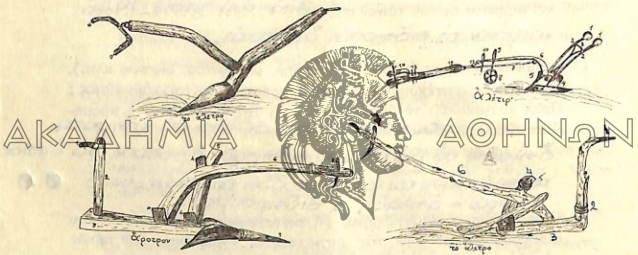
- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;); **Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959**
- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ **δὲν ἔχει εἰσέτι χρησιμοποιηθῆ.**

Δέν έχει εισέξει
χρησιμοποίησι.

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).
- 5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ Ἀπό τοῦ ἔτους 1980

στ'. 1) Τὸ ξύλινο ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινο ἄροτρον Ἐκαστος χωρὶς μόνος του, ὑπῆρχον ἄλλως καὶ εἰδικοί τεχνίται. Σήμερον δὲν χρησιμοποιεῖται πλέον.

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινο ἄροτρον(1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. ... χερσὶ	6. ... Ἰταθᾶρι	11. ....
2. ... κουλούρια	7. ... κλειδί	12. ....
3. ... Αλεσσόδα	8. ... φτερά	13. ....
4. ... Ἰπάθσι	9. ... γὰι	14. ....
5. ... Ἰφθίνα	10.	15. ....

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν άνωτέρω άρίθμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου άρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τήν άροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καί τῶν πετρωδῶν. - Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καί σημειώσατε τήν χρήσιν ἐκάστου.

ἦτο μιᾶς μορφῆς διὰ τήν άροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν.

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ άρότρου; κυρεῖν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; ἦτο ἐκ ξύλου

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τήν κατασκευήν καί ἐπιδιόρθωσιν τοῦ άρότρου (π.χ. σκεπάρι, πριόνι, άρίδι, άρνάρι, ξυλοφαί κλπ.).....

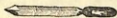
σκεπαράκι, πριόνι, άρίδι, ξυλοφαί, σκαρπέλλο

πριόνι

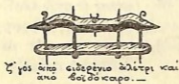

άρίδα

ρινι ἢ ξυλοφαί (άρνάρι)

- 8) α) Διά τόν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *Βόες, ἐπιπλοῦν, ἡμιμόνος, ἵππος, ὄνος*.....
Σήμερον ἄμωσ καὶ ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι.
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντα (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διά τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν; *Συζεύξωσ δύο ζῶα.*.....
- 9) Διά τὸ ζευγάρισμα μέ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός; *ἦτο καὶ εἶναι ἀναγκαῖος ὁ ζυγός.*.....

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτόν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λούρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΑΘΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ....
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγόν (πολλαχοῦ : λούρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτόν τὸ ἄροτρον διά τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν).
«Γαυδί» καὶ ἐδένετο εἰς τὸ κέντρον τοῦ ζυγου μέ λουριδες ἀπὸ τυροτόμαρο ἢ ἰσπανικὴν.
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζῶου; .....
 Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον; .....

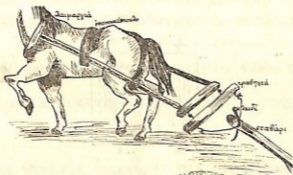

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογράφησατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῆ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

ζ. Ἄροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλως) 2) γυναῖκα 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας ..... *ἄνδρα ἢ ὁ ὑπηρέτης*

.....

.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....

..... *(Ὅρα πρόσδεσον φύλλον κάρτου)* .....

.....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

..... *(Ὅρα πρόσδεσον φύλλον κάρτου)* .....

.....

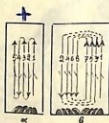
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

..... *Με σχοινί τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων* .....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Με ἀνοικαμένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν.

- ἢ ὄργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὄργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὄργωματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγένετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.); Ἐκινετο καὶ κινεῖται με εἰσορίες

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά); με αὐλακιάν; Με αὐλακιὰν καὶ τὰ κατασταλάζον τὰ νερά τῆς βροχῆς

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάγην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιηῖται ἄροτρον; ... εἰς τὰ πετρώδη χωράφια

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὄργωματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρῆσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ.

Ἐλαφρῶς πλαγίως εὐνοτικῶς ἀνοικαμένης αὐλακῆς καθέτως

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Ἐλαφύς σπορῶς εἰς τὰ ἐπιπέδα χωράφια...

καθεύως εἰς τὰ ἐπικλινῆ χωράφια

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.

α) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν (πλὴν τοῦ ἀραβοσίτου) ἐν ὄργωμα μετὰξὺ τῶν μηνῶν Φεβρουαρίου-Μαρτίου

β) Διὰ τὴν σπορὰν ἀραβοσίτου δύο ὄργωματα τὰ ἐν κατὰ τὸν μήνα Φεβρουάριον καὶ τὸ ἕτερον (οἰβόκισμα) περὶ τὸν Ἀπρίλιον

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Ἐν δύο ὄργωματα περὶ τὰ μέσα Φεβρουαρίου

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῆ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῆ κατόπιν σιτὰρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

Ἐνα χρῶνα

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν;

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν π.χ. τὸ **δισάκι** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; **Τὸ σακουκι** ἢ σποροβάκουλο

ἢ τράσιτο εἰς τὸ ὁποῖον περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ή τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; **Κατὰ τὸ καμάτι** ...

(ἀροτρίαισι) καθαρῖζοντα μὲ τὴν βουκέντρα β)

μὲ τὴν δίτεια ἢ καμουτὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς

ὁποῖας ἔχει τοποθετηθῆ ἑλλειψοειδῆς εἰδοπρᾶ ράβδος ὀνομαζομένη «ξάλι»

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); **Γίνεται κυρίως εἰς τὰ ποικιλικὰ.**

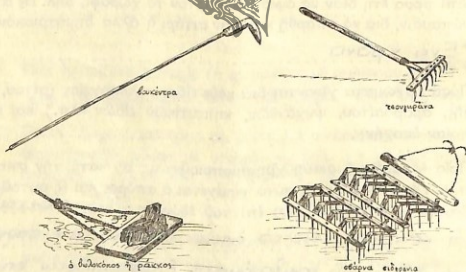
χωραφία εβάρνισμα (διβόλισμα εἰσφαίνει ἐνταῦθα τὰ νέου ἀροτρίαισι)

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων)

Μὲ τὴν τελευτήσαντα εἰς τὴν εἰδωμένην εβάρνισμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάππα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

έκαστου και παραθέσατε ίχνογράφημα ή φωτογραφίαν) .....

- α) Ο καμάρ, εις τὰ περσιώδη γεδάφη
- β) Η άξίνα (τεσπα), εις τὰ μαλακά γεδάφη
- γ) Τα στενόπλατα ξιναρι δια τών στερόετολίσμα

- 6) Ποία πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν
- Κυρίως τὰ ἄρρεκα τένα τοῦ ζευγολάτη ἄξινα γεκαλοῦντο ξιναράδες καὶ ἡ ἐργασία ποῦ γίνεται αὐτῶν ἐπιλοκάσιμα

- 7) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκαστοῦ εἶδους. Ἡ ἀποστεικία ἢ ἐπορὰ ἐγένετο σήμερον τῶν ἀραβῶν

- 8) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.

- α) διὰ σανόν τὰ ξηρικά (ἢ μὴ ποτιστικά)
- β) διὰ τριφύλλι τὰ ποτιστικά.

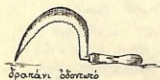
- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. Ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ ἐφυτεύοντο εἰς κούβια.

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....
 ... **Με ὀδοντωτὸ δρεπάνι** .....

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ παϊὰ ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσοι) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). **Με δρέπανο** ..
 ἕως τὸ ἔτος 1956 ἔπαστε καὶ μέχρι σήμερον μὲ κόσσοι.

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἢ το ὀμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
 ... **Ἰδοντωτή** .....

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....
 ... **Αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερα ὄνομα** .....

5) Ποίος κατεσκεύαζεν αυτά τὰ θεριστικά ἐργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) Ἦ δὲ σύφτος (ἢ εἰσπυραυρικός).....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὄσπριων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Παλαιότερον δὲ ἐκριζώσεως τῶν δημητριακῶν τὰ δὲ ξερῶντά κεφάλια ἐκέρχοντο ντουντούκια.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Ἦρον τῆς κοπιμοποίησιν τῶν λιπαρῶν εὐρρῖδα, μετὰ τῆς κοπιμοποίησιν τῶν λιπαρῶν εἰς ὕψος 20-30 ποταμῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους.

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). Σταχολοχῆ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΔΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἀλλὰ πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραχίαι, πιάσματα, χερίες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Π. ἴδια οἱ θεριστὰι.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς).....

Παλαιότερον Τρεῖς τρεῖς χερίες καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

Σήμερον... Ἐκαὶ καὶ πλεον χερίες καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν ὁμοίως πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
 λούνται άγκαλιές. ... ~~Μικροκάλυπτα~~ Χειροτόλια. Τα 15-16 χειρο-
 τόλια αποτελούσαν τὴν άγκαλία, πέντε δέ άγκα-

λιές ἓνα δεμάτι.

β) Λιμάρια.

γ. Οί θεριστάι.

1) Ποιοι θερίζουν : άνδρες και γυναίκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θεριστάι, οί ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἑπαγγελματίαι δι' αὐτόν τόν
 σκοπόν ἀπό ἄλλον τόπον και ποῖον ; .....

Κυρίως Αἱ γυναῖκες και σπανίως οἱ άνδρες.

Δέν ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) ἑπαγγελματίαι θεριστάι
ἔρχομενοι ἀπό ἄλλαν τόπον. ἄλλὰ ἐκτόπιοι
θεριστάι.

2) Πώς ἤμεμβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπήν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τό ἡμερομίσθιον ἦτο μετά παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ ; (Παραθέσατε με τὰς πληροφορίες και τὴν σχετικὴν
 εἰς τόν τόπον σας ονοματολογίαν).

Με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἦταν πέντε δρα-
ῶδες εἰς τὴν ἡμερομίσθιον μετὰ παροχῆς φαγη-
τοῦ και μάλιστα τετράκις τοῦ ἡμερομίσθιον
ἡμερομίσθιον (μεροκάματο), μετὰ ἡμερομίσθιον δεικνύον
και βραδυτό.

3) Οἱ άνδρες ἢ αἱ γυναίκες ἔφερον τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίαι τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τόν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἔναρξιν τῆς ἔργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπωσην (δηλ. νὰ μὴ πουῆ ἢ μέση των) ; .....

Αἱ μὲν γυναῖκες ἔφερον κάλκεαν εἰς τὴν ἀριστερὰν
χεῖρα καὶ οἱ άνδρες μίαν ἑπιπλοῦσαν καλκεῖαν
εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα.

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός; .....

Ἐδίδετο καὶ δίδεται προσοχή ὡστε ὁ θερισμός νὰ ἀρχίσῃ Δευτέρα, Τετάρτη ἢ Παρασκευή

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. ....

Ἐτραγουδοῦσαν. (ἰδίᾳ ἐκετικὰ κείμενα)
Ἐρῶδεον φύλλον καρπῶν

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένου ἀθήριστοι; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. ....

Ἐδίδετο ἰδιαιτέρα προσοχή ὡστε τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ νὰ ἀφήθωσιν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Οἱ ἀθήριστοι στάχες ἐλέγοντο «τὸν κοικαῦρον τὰ βένια ἢ λιμούρες) καὶ ἀρχίζεσαν ἰεχρησιμεῖον ὡς τροφή τῶν βοῶν.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; .....

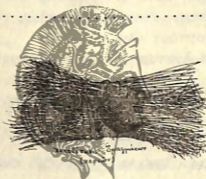
Ἐγένετο τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ καὶ μάλιστα τὴν πρωΐαν καὶ τὸ ἑσπέρας «μέσθι βραδία» διὰ νὰ μὴ φθίνωσιν οἱ στάχες

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· με κοινὰ σχοινία, με σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἐδέοντο εὐὸς στόχος οἱ ἄνδρες εὐὸς θηοῖου
μετέφεραν καὶ παρέδιδαν ὡς χεριές αἱ κυκλικές.

Ἐδέοντο με ~~βάρους~~ ~~κατασκευασμένα~~ ~~ἀπὸ~~
μυρέας, λυγαριῶς (λυγία) ἄνευ χρησιμοθεσίας
ἐργαλείου οὐδ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἴδιαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

Συνεκentrώνοντο δύο-δύο εἰς τὸν αὐτὸν θερισμένου
ἀγροῦ ὄρδια.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
σας ; 1923

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

Τὸ φύτευμα αὐτῆς γίνεται μεταξύ τῶν μηνῶν
Μαρτίου-Ἀπριλίου

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....

Εἰς μικρὰς μίκρας ἔκτασεις μὲ σκαπάνην
εἰς δὲ τὰς μεγάλας ἔκτασεις μὲ τὸ εἰδηροῦν
ἄροτρον εὐήμερον (καλοῖσεν μὲ σὺξυλινον ἄροτρον)

στ.' Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζεται παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκου); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Ἐευθύνεται

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.). Μεταξὺ τῶν μηνῶν Ἀπριλίου-Μαΐου μὲ δέναντων
δρέπανον.
(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Η ξήρανση τῶν σπυριῶν ἐξίτητο ἐπέως
τοῦ ἀγροῦ καὶ τὸ ἄξιμον γὰρ μικρὰ θεμάτια
καλούμενα «θεματούτλια» με βούρλα καὶ κουριά
μουριάς.

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν θεματιῶν πρὸς ἀλώνισμὸν. Συνκεντρῶνόντο
πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην
θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Μετεφέροντο πλοσίον τοῦ ἀλωνιῶ,

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμὸν
θεμάτια. Εἰς τίνας τόπους λέγεται: θεμνοστάσι, θεμωνιά,
θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρὸν;
Υπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως

Θεμνοστάσι, ἡ σωρὸστάσις γίνεται κατὰ αὐτὴν
ἀποφενωμένην τοῦ κυκλικῆς σχήματος.

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνι-
σμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρι-
σμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον
χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; .....

Ὑπῆρχεν ἀλώνι.

- 4) Ποῦ κατασκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ
συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς
ποῖαν θέσιν; .....

Ἐξω τοῦ χωρίου καὶ κατὰ προσέγγισιν εἰς
μικρὰ διυλίσματα (χαμηλοὺς τόφους).

- 5) Τό άλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἔαν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. μέ ποίαν σειράν καί ἐπί πόσον χρόνον ; .....

Ἀνήκει εἰς μίαν οἰκογένειαν ἀλλά καί εἰς περισσότεράς
 ἢ δέ χρῆσις του εἶναι γενική.

- 6) Ἀπό πότε ἀρχεται τό άλώνισμα καί πότε λήγει ; Ἀπό τῆς 1ης Ιουλίου ἕως τῆς 10ης Ἀυγούστου

- 7) Εἶδη άλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μέ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μέ δάπεδον ἐστρωμένον μέ πλάκες).

(Περιγράψατε τήν κατασκευήν ἐκάστου καί παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) .....

Χωματάλωνο, μέ δάπεδον ἐκ χώματος ἢ πετράλωνο
 μέ δάπεδον ἐστρωμένον μέ πλάκας ἢ πετράλωνο μέ

δάπεδον ἐστρωμένον μέ τοιχίοντα

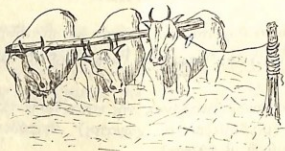
- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τό άλώνι ἐκάστον ἔτος πρό τῆς ἐνάρξεως τοῦ άλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνο : καθαρισμός αὐτοῦ καί ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καί τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μέ πηλόν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διά μείγματος κόπρου βοῶν καί ἀχύρων) ἢ τοῦ χωματάλωνο διά τῆς ἐπαλείψεως αὐτοῦ δαπέδου καί αὐτοῦ γύρω τοιχώματος διά μείγματος κόπρου βοῶν καί ἀχύρων ἢ τοῦ πετράλωνο διά τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν τυχόν ἐφθαρμένων πλακῶν καί διά τῆς κοπῆς τῶν χορσῶν .....

- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ άλωνιοῦ καί ἡ ἔναρξις τοῦ άλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καί ὥραν ; Ὀχι .....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τό άλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καί τό ἀπλωμα τῶν σταχύων πρός ἄλω-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τούτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.

Κόπτουν τὰ δασματικά με ἐκκαθ' ευστήρικτά
τὰ ἑξάρται γει τοῦ ἀλωναίου, ἐν συνεχείᾳ ἀπλώνουν
τὰ χειρόβολα περιφερειακῶς καὶ μακραὶ τοῦ μισσηροῦ»

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένῳ ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος θηλειός,
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.α.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἑξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τὰ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ αὐτῶ νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

□ εἰς ἀναφέρεται ἀνωτέρω

□ εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωναίου τοποθετούμενος ξύλινος
στῦλος, ὕψους δύο μέτρων, καλεῖται θηλειός, τὸ
σχοινὶ ὅμως δὲν προσδέεται ἐπὶ τοῦ ἐσσηροῦ ἀλλὰ
διὰ τὰ κνήμια τὸ ὅριον τοποθετεῖται ἐπὶ τοῦ
ἐσσηροῦ, δένεται δὲ τὸ σχοινὶ εἰς ἀπλῆεις αἱ

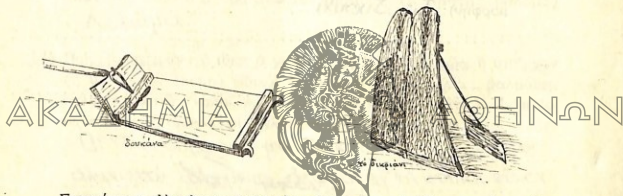
ὁποῖαι περιβά-
λονται ἀπὸ τῶν
ζῶων.

Πῶς ζενοῦνται οἱ βόες, τὰ ἀλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τούτον τοῦ
ἀλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον με τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειάς περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες και σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

.....
.....
.....
.....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλώνισμου διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶ εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) Ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων;

Παλαιότερον ἐκπονηθήσεται τὸ ἀλωνιστικὸν ἀλωνιστικὸν μηχανήμα (ἐλάκιστα) ὀνομαζόμενον « ντου ἐχι » ὅπερ ἀπετελεῖτο ὅμοιο μὲν χονδρῆ καὶ βαρυστάθην σανίδα ὠπλισμένην εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλικῶν ἐλασμάτων, ἐξερράξω γὰρ αὐτῆς τοῦ ζυγοῦ καὶ ἐξέρρετο κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου. Ἡ πρόφραξις αὐτῆς ἐγένετο γὰρ ἐπὶ τῆς τοιμακῆς αὐτῆς Νομοῦ Ἀργαδίας.

δ) Ἀπό ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

Ἀρκεται ἀπὸ τῆς 7 π.μ. ἰσχυρῶς καὶ ρυθμιζομαι αὐτὴ
ἢ παύσει τῶν ἐργασιῶν ἕστε νὰ τελεῖται
αὐτῆς ἡμέρας καὶ μόνον ἔργον ἀνωτέρω διακόπτε-
ται καὶ ἐπαναλαμβάνεται τὴν ἐπομένην.

12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινος τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Τ.α. Διχάλι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα, τοὺς ἀκόπους στάχους ; Ναί, ρίπτει τὴν μὲ τὸ δικούλι ἢ τὸ

δικράνι τοὺς ἀκόπους στάχους τοὺς διομασμένους
« ποδιά »

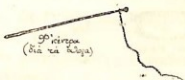
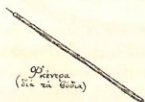
14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).....

Ἦτο ἐν χρήσει ἡ βίτσα (ἢ κομαυτὴ) ἣτις ἀπετελεῖται
ἀπὸ ξυλίνης ράβδου μῆκους ἑξαμήτρου εἰς τὸ ἄκρον
τῆς ὁποίας ἐσπαθθετεῖτο ἀερμάκινο κομρί

- 15) Πώς λέγεται η εργασία του άλωνίσματος ενός άπλωματος, δηλ. ενός στρώματος σταχύων εντός του άλωνιού. (Έν Κρήτη καλείται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. άπλώματα) σίτου, κριθής, βρώμης κλπ. ήλωνίζοντο καθ' ημέραν .....

Άλωνι και ήλωνίζετο καθ' ήμεραν έν.

- 16) Πώς λέγονται οί άλωνισθέντες στάχυες, προτού λιχνισθούν διά νά άποχρισθούν τά άχυρα άπό τόν καρπόν ; (έν Κρήτη : μάλαμα) .....

Λειώμα.

- 17) Ποίοι άλωνίζον : ό ίδιος ό γεωργός με ίδια του ζώα ή ύπήρχον (ή ύπάρχουν άκόμη) ειδικοί άλωνιστάι (έν Αίτωλία : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι άλωνιστάι και άγωγιάτες), οί όποίοι έίχον βοδία ή άλογα και άνελάμβανον τόν άλωνισμόν .....

Οί ίδιοι οί γεωργοί με ίδια των ζώα ή ειδικοί άλωνιστάι καλούμενοι άγωγιάτες οί οποίοι έίχον ή ίδια των βοδία ή άλογα.

- 18) Πλήν του μέσου τούτου με ζώα και με άλωνιστικόν εργαλείον ύπήρχον παλαιότερον εις χρήσιν άλλα μέσα χωρισμού του καρπού άπό τούς στάχυς π.χ. τó κοπάνισμα αυτών με χονδρόν ξύλον (τόν κόπανον) ή με άλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω έν σελ. 26 εικόνα).

□ x i.

- 19) Ό κόπανος ούτος πώς ελέγετο εκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο πόσον μήκος και πάχος είχε και ποιον τó σχήμά του ; .....

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.).....

- α) Διὰ τὸ κοπάνισμα τῆς φακῆς γίνεται χρῆσις κομποῦ καὶ τοῦ ξύλου.
 β) Διὰ τὸ κοπάνισμα τοῦ ἀραβοσίτου χρῆσις ποιεῖται κατὰ ἀιηλόσπερον ἀσπικεῖν ἐπὶ ξύλου.
 (ἢ δὲ ἐκπέπυον ἐκ ἐδίασπασμα)

κοπάνος ἐτρογγυλός

ξύλο κομπούλετό διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ σποροῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

τὸ Διόβαντο

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἄνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; Ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἐκπενδῶν ὡς καὶ ἄλλων προσώπων ἄνευ ἀμοιβῆς.

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

.....
 .....
 .....

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

Κατὰ τὸ κοπάνισμα ἐν ἀραβισίαν μὲ τὸ δισκό (δικάβαλλο)
 ἔλεγον τὰς φράσεις «Οἱ μύτες τῶν βερῶν μαζί»

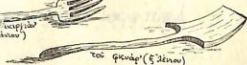
23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) *Τὸ 1963 καὶ ἐπρομηθεύθη ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχους, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα' (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

Λειῶμα καὶ τὰ ἐργαλεῖα δικριάνι καὶ θρινάκι

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρὸν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ἔχει ἐκπῆμα σφρακκῦλον καὶ εἰς τὴν κορυφὴν

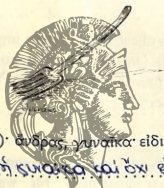
τοῦ σωροῦ ἐκπῆματιζοῦν σταυρῶν.

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυᾶρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

Μὲ τὸ φτυᾶρι τὸ κίνημα τοῦ καρποῦ καὶ μὲ τὸ

ἰσκιρᾶνι τὸ κίνημα τοῦ κειώματος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει) ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

□ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα καὶ ὄχι εἰδικοί λιχνισταί

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

Ἰσχυομῶσανται « κότσαλλα » καὶ ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς

ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὴν « ἀλικόβεκασα » καὶ τὸ θριμῶνι,

δεύτερον ἀλύνισμα δὲν γίνεται.

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλόνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

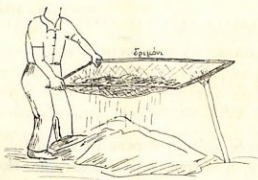
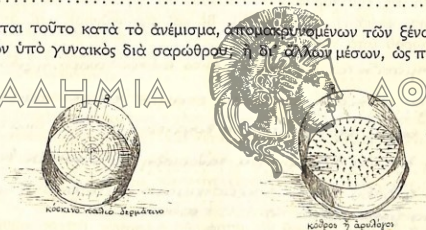
Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολόνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
θίζεται τοῦτο .....

- 6) Ἐφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνεμίσμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἴχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Διὰ κοσκίνων με ἐπίπεδον ἀράχνης, με τὸ
ἔριθον καὶ τὴν ἀκρόαυρα .....

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ; .....

Σχηματίζεται εἰς σωρόν μετὰ εἰσερόφτυαρο ἢ ἐξυλόφτυαρο
κατὰ τὴν εὐνοικίαν κατεύθυνσιν, ἐπειροῦ ἐπὶ τὴν κορυφὴν δὲ
τοῦ σωροῦ ἐμπηγνύεται αὐτὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος
καὶ δὴ τὸ φτυάρι ἵνα καθαρῶς τὸ εὐνοικίαν θάρος
τοῦ καρποῦ με χειροκαστήματα » ἕκαστον δὲ χειροκασ-
τήματα ὑπεκρίθῃ εἰς 100 σταβάς.

- 8) Ἀλλὰ εἴθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

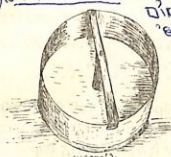
γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἄλωνι; π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἄλωνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

α) 1. Ἡ μέγιστη καὶ ὁ δεκαεπίστος χωρητικότητος εἰς τὸ ἀλώνι.

1. μέγιστος αὐτοῦ σίτου ἕκκετος ἀπὸ μιᾶς κοιλῆς >> χωρητικότητος

2. ὁκάδων ἢ μέγιστο κίλο >> χωρητικότητος 2.2 ὁκάδων.
 β) Παπαδιάτικο καὶ μαίεσαι ἐπὶ ἀνάλογον αὐτῶν βάρων ἕκκετος
 Πικραρίας ἔσται εἰς 2 ὁκάδας ἐπιπλέον 4 ὁκάδων.
 ἔσται εἰς 20 ὁκάδας σίτου.

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερα μέτρα τῶν δημοτικῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

1. Ἡ μέγιστη >> χωρητικότητος 11 βάρων σίτου

2. Ἡ μέγιστη >> χωρητικότητος 2.2 ὁκάδων σίτου

3. Ἡ τεταμένη τοῦ Περραιβοῦ >> χωρητικότητος 12-13 βάρων σίτου.

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἕκαστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας)

ἀπεθηκεύετο ἐκτὸς τῆς οἰκίας εἰς παραλληλίσγραμμα κιβώτια καλούμενα καβόνια >> καὶ ἐκτὸς ἐπιπέδου χωρητικότητος 150-200 ὁκάδων

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρώνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; Ἀποκριθεὶς εἰς ἀκυρώνας
εὐρισκόμενος περὶ τῶν σπῆων ἢ μεταφράσας
ἀκίρως ἀπὸ τοῦ ἀκίρου εἰς τὸν ἀκυρῶνα γίνετο
μετὰ χαράριαν κατασκευασμένα ἐκ βερβύλων.

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τῶν καλυτέρων στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Μετὰ τὸ ἀλώνισμα

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τὴν παραμονὴν πρὸς τὸν 1ος Μαΐου (Κωνσταντία)

(τὸ ἔθιμον αὐτὸ γίνεσθαι καὶ σήμερον)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; ..

Περὶ τῆς 3ης ἑσπερικῆς, εἰς ἀσκητικὸν

χώρον καὶ κατὰ προσήμωσιν εἰς ἐστιαροδῶν.

2) Πώς λέγεται η φωτιά αυτή; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Λένε ἔχει ἰδιαιτέρων ὄνομα.

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;....

Παιδιά.

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.

Τὰ κλέπτουν; Ἄν ναι, ἀπὸ ποῖον μέρος;

Τὰ συλλέγουν τὰ παιδιά ἑκτῶν ὁρῶν.

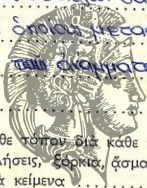
3) Πώς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Τὰ παιδιά κυρίως συλλέγουν δάμνους καλομηούς

«ἀφόνους» τοὺς ὁποῖοι μεταφέρουν μὲ καλάμια

εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀνάστασις τῆς φωτιᾶς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ἔσρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

Πρὸς πρόκλησιν θορύβου ῥίπτουν ἑκτός τῆς

φωτιᾶς ἄλατι, ἀλλὰ καὶ «διὰ νὰ φύγουν τὰ

δαμόνια».

2) Πηδημάτα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Γύρω ἀπὸ τὴν πυράν λαμβάνουν κώρα κωροὶ

τῶν παιδιῶν, ὑπερπηδαῖν δὲ καὶ ταύτην δι'

ὑψείαν.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρᾶς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . .

Ὡς καὶ ἀκριβέστερον ἀναφέρεται ῥηθεται
γενεᾶς τῆς πυρᾶς μόνον ἀλάτι.

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . .

Καίονται ὁμοιώματα τοῦ Ἰούδα ἅπαντα
κατασκευάζονται ὑπὸ τῶν παιδίων ἑκάθε ὁμοίωμα
δὲ τοῦ Ἰούδα ἀπομάχεται «εἰσαχέντις»

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθμ. ἐρωτήματος Β) 1

Κατ' ἀρχὴν μεταπαθέτουν τὰς ζεύλας εἰς τὴν
λαιμὴν τῶν βοῶν, ἐν συνεχείᾳ κατὰ σκιαδαύλαφ (τεμά-
χια: μακλίνου ὀφάματος) ἐντὸς τῶν ζευλῶν, εἶτα
τὴν ζυγὰν καὶ τὰ μπιζεύλια.

Τέλος συνέδεον τὰ κλειδί τοῦ ἀρότρου μετὰ
κουκούρι (ἢ κουσί) τοῦ ζυγοῦ, ἔδενον τὰ δύο μὲν ἄκρα
τῶν σχοκίων εἰς τὰ κέρατα τῶν βοῶν τὰ δ' ἕτερα
δύο εἰς τὸ κερουλί τοῦ ἀρότρου ἵνα κατευθύνουν
αὐτὰ καὶ οὕτω ἤρχιζον τὴν ἀροστρίαν.

Ἀριθμ. ἐρωτήματος Β) 2

Τοποθετοῦν «τὶς λαιμαρχίαι» εἰς τὴν λαιμὴν τῶν
ἵππων ἢ τῶν ἡμιόνων, τὴν ζυγὰν κάτωθεν αὐτοῦ στήθους
αὐτῶν καὶ συνδέουσι τὰς ἀκτινίδας αὐτοῦ (τοῦ ζυγοῦ)
ἀνά δύο εἰς ἑκάστην λαιμαρχίαν. Ἐν συνεχείᾳ συνδέ-
ουσι τὸ κλειδί τοῦ ἀρότρου μετὰ τὸ κουκούρι τοῦ
ζυγοῦ καὶ κατευθύνουν τὰ ζῶα μετὰ σχοκίαι
προσδεδεμένα ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς κακινὰ, ἀφ'

2

ετέρου δὲ εἰς τὸν κρῦνον τὸν ὁποῖον φέρεται
τὸ κερύδι τοῦ ἀρόστρου.

Τέλος, ἵνα μὴ ἀπομακρύνωνται τὰ σῶμα δὲ
χῆλιων, συνδέονται τὰ χαλινὰ τῶν μέτεράων
ἐκονίου (μήκους 0,40-0,50 μ) καλούμενον « Σ
χάρι » καὶ εἶτα κόμην ἔχοντα τῆς ἀροστ
σεως. -

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἄριθμ. ἐρωτήματος 5

Τι νὰ γίνω ἢ κακομοῖρα
 μέ τὴν ξυπολιὰ τοῦ πατέρα.

Τὰ τεραροῦχια του ἐστὶ φράχτη
 τὰ ποδάρια του ἐστὶ ἐστάχτη.

Τὸ να βόϊδι πάει καὶ σεῦει
 τ' ἄλλο ἐπὶ πακκί τὸ δεῦει.

καὶ ἡ γυναῖκα μέ ἐπὶ γάκκα
 πάει ἐπὶ μεγὰτη γάκκα

καὶ ἡ χαϊδύρα μέ ἐπὶ σπόρο
 πάει ἐπὶ μεγὰτο πόρο. -

Ἀριθμ. ἑρωτήματος 5

1. Παπαδοπούλα

Παπαδοπούλα δέριδε ε' ἕνα πλατύ χωράφι,
ἔξρου ἔξρου τὸ πηγαίνει ἔξρου ἔξρου τὸ πᾶει,
καὶ εὐὸ δερᾶει ἀκούμηθεε καὶ βαρυαναστενάδει.

Καὶ ἡ μάνα της τὴ ρώτησε καὶ ἡ μάνα της τὴ λέει
Τί ἔχεις κόρη καὶ ὅλο κλάει κι' ὅλο ἀναστενάδει;
μὴ εὐ βαραίνου τὸ ἀκυρία μὴ εὐ βαραίνει ἡ φούτα;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δὲν μὲ βαραίνου τὸ ἀκυρία δὲν μὲ βαραίνει ἡ φούτα
μὴ μὲ βαραίνει τὸ παιδί κι' οἱ νόμοι τοῦ ἐξουῦ μου
Σὺνα κόρη μὴν τὸ κῆρ καὶ μὴ τὸ κυβερναῖς
καὶ μᾶς ἀκούσει ἡ γειτονιά καὶ ἡ παραπέρα ρούτα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Κ' Σ ΧΕΔΙΑΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΝ

ΛΟΓΚΑΝΙΚΟ ΛΑΚΚΙΝΟΣ

Ε. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΣ ΛΑΚΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

Ἄριστον.

4.

Παραδοσά
ἔχρους ἔχρα
καὶ εὐό δεμ

καὶ ἡ μ
Τι ἔχεις κόρ
μὴ εὐέ βαρ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δέν μὲ βο
μὴν μὲ βο
Σῶνα κόρ
καὶ μᾶς ε

5

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τσιμεντάλωνα

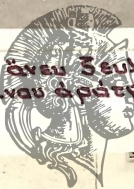
4

6

Ζυγός άνευ ζευλών
(ζευλίνου άρστρου)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ζυγός δι' άροτρίασιν με έν ζύρον,
φέρων τεμάκιον μαλλίνου ύφάσματος
καλούμενον «γκιαδούλι»

7

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Βουκέντρα

Σιδηραὺν ἄρστρον (ἡ δόλετρι)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

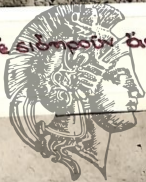
1. χεραυί
2. άιχατο
3. Άλετρανόδα
4. γυι
5. γνοσσηρισματα
6. Σηάδη
7. Σταβάρι
8. Κλειδί

9

Άροτρίαις με σιδερούς άροτρον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σιδεραύν άροτρον εκ των άπισθεν.

10

Σβυλοκόπημα
μέ ξινάρι

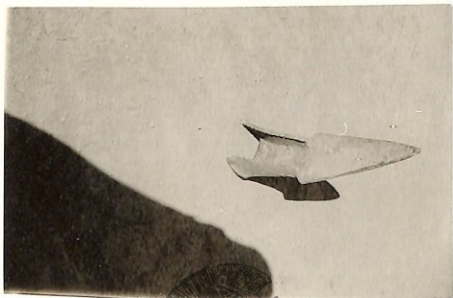
11

Λαμαρβιές

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

12

ΑΚΑΔΗΜΙΑ **Υνι Ευλίγου άρόστρου.** ΑΘΗΝΩΝ

Δριμόνι

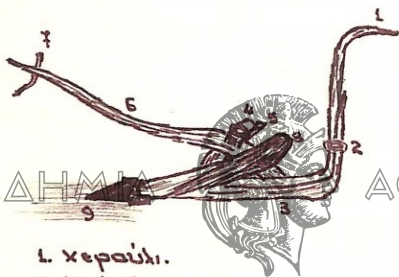

ΞΥΛΙΝΟΝ
ΑΡΩΤΡΟΝ (ἢ ΑΛΕΤΡΙ)

1. χεραῦλι.
2. κουκούρια.
3. ἀλετρινοῦσα.
4. σηάση.
5. σιφήνα.
6. σταβᾶρι.
7. κλειᾶι.
8. φτερά.
9. ῥυτι.

ΞΥΛΙΝΟΝ
ΑΡΩΤΡΟΝ (ΣΑΛΕΤΡΙ)

1. κεραύλι.
2. κουκούρια.
3. αλετρανόσα.
4. σηάση.
5. σιφήνα.
6. σταβάρι.
7. κλειδί.
8. πτερά.
9. γάβι.

ΖΥΓΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

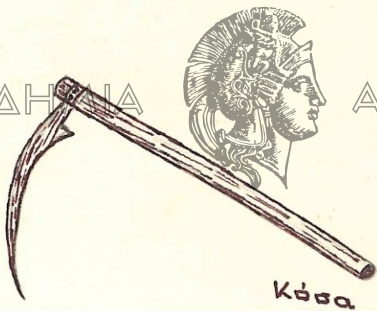
Μαριφή Ζευλών του Ζυγού

Zugás
σιδηρού ἀρότρου

16

ΕΡΓΑΛΕΙΑ
ΒΕΡΙΣΜΟΥ

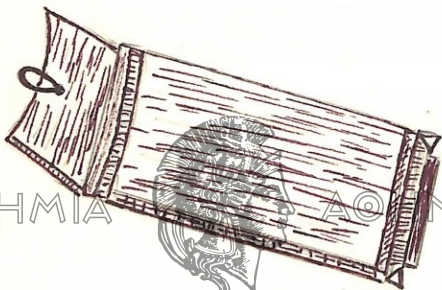

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΛΘΝΙΣΤΙΚΟΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑ

καλούμενον « νταυένι ». εν τῷ
ἔρωτηματαλακίῳ « ἄουκόνα »

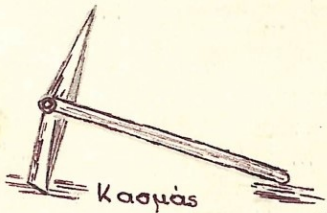
νταυένι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

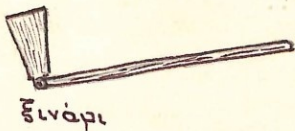
ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΔΙΑ ΣΚΑΨΙΜΟΝ Κ' ΣΚΑΛΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

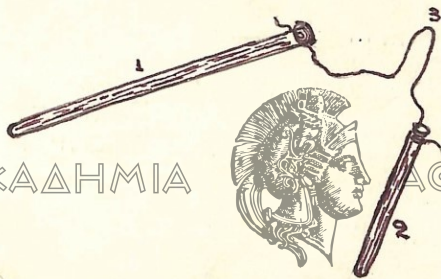

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

Κοπανισμού τῆς ἀραβοσίτου
καταύμενων «διητό»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Καναύλι.
2. Βέρκα.
3. Σπαρτόσκαινο.